

Prioritering i bygningssamlingene

Delprosjekt om kulturhistoriske
vurderingskriterier

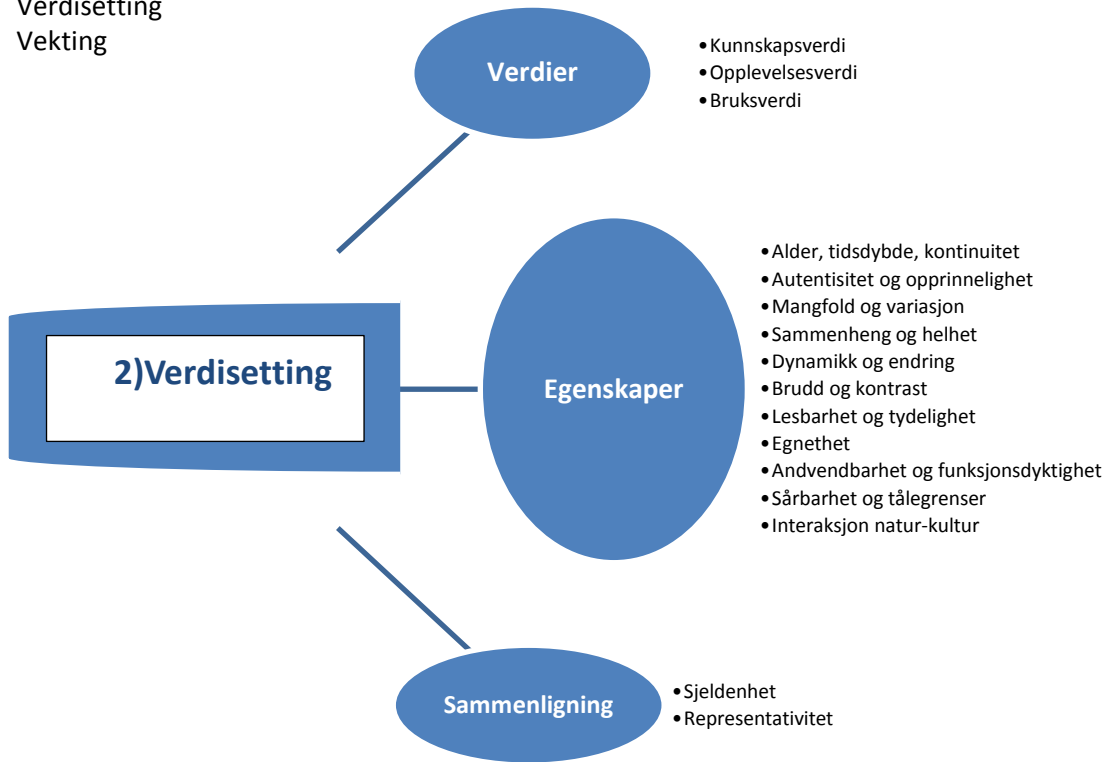
Utgangspunktet

- Behov i bygningssamlingene og midler fra Norsk Kulturråd til å utarbeide verktøy

VÅR SØKNAD	TILDELINGSKRITERIER
<ul style="list-style-type: none">- Etablere kriterier og verktøy for prioritering i bygningssamlingene med henblikk på både bruk, vedlikehold og eventuell avhending- Utarbeide felles standarder for vedlikehold og forvaltning av bygningene- Kartlegge behov for tiltak og kompetanse for framtidig forvaltning av bygningssamlingene, knyttet til både håndverk og øvrig kunnskapsforvaltning- Gjøre prioriteringer basert på vurdering av tilstand og kulturhistorisk betydning	<ul style="list-style-type: none">- Utviklingsarbeidet knyttes til eksisterende kunnskap og metodikk.- All dokumentasjon digitaliseres (Primus) og arbeidet knyttes til arbeidet med utvikling av FDV-modulen.- Tilstandsregistrering skal følge Norsk Standard.- Vurdering av kulturhistorisk betydning skal bygge på anerkjente verdikriterier som metoden Significance, og evt Riksantikvarens metode for verdivurdering og vektning (Håndbok for registrering....).- Prioriteringskriteriene og standardene skal kunne drøfte/brukes av andre konsoliderte museer.

Sammendrag av Riksantikvarens metode:

- Registrering (se egen omtale senere)
- Verdisetting
- Vekting

Type verdier*

Kunnskapsverdi: a) Bygningshistorie

b) Næringshistorie

c) Religionshistorie

d) Miljøhistorie

(.. med tilhørende aspekter)

Opplevelsesverdi: a) Estetisk/visuelt

b) Symbolsk

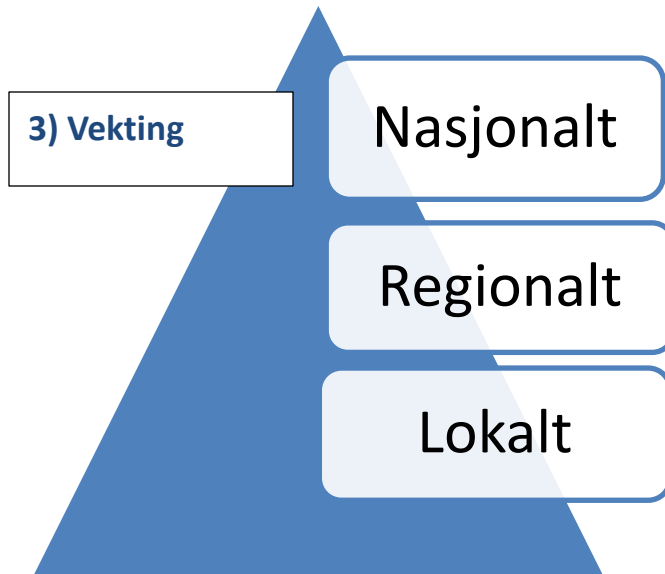
c) Refleksjon

Bruksverdi: Næringsmessig,

pedagogisk,

ressursmessig, ..

*Kunnskapsverdiene er primærverdiene når det gjelder å vurdere kulturhistorisk verdi. De er fundamentene for de øvrige verdikategoriene.

* Verdiene brukes til vurdering på alle nivåer, og kriteriene brukes for å sortere på nivå

Kriterier*

- Representerer objektet særlig verdifulle norske bidrag til verdens kulturhistorie?
- Er objektet en unik kilde til historien der det finnes få eller ingen skriftlige kilder?
- Representerer objektet viktige faser i historien eller er knyttet til personer, hendelser eller begivenheter med særlig betydning for historien?
- Er objektet knyttet til offentlig virksomhet eller andre aktører av sentral betydning for historien?
- Er objektet viktig for den samiske urbefolkningen, en eller flere nasjonale minoriteter eller annen etnisk gruppe?
- Er objektet en viktig utviklingsressurs?
- Har objektet en alder eller er av en type som utløser automatisk juridisk vern e.l.?
- Er objektet verdifullt i et sammenlignende perspektiv – sjeldne, eller representative for mangfold og bidrar til samlet bilde av historien?

Sammenligning av Significance og Riksantikvarens metode (håndboka)

FASE/TRINN	SIGNIFICANCE	RA'S METODE
Registrere/samle informasjon	Punktene 1-5: Informasjon i kilder Produksjon, bruk, eierskap og musealt liv: Når, hvor og av hvem? Informanter Historisk kontekst; Epoke, produksjon, bruk og sted Beskrivelse av materiale og tilstand	Feltskjema for registrering Topografiske opplysninger, kategorisering – type objekt (objekttype, lokalitetstype, funksjon, arealbruk), datering, beskrivelse, fysisk tilstand (registrering av skader), muntlige opplysninger (informant), kildeled (opplysninger om etnisk tilhørighet, forekomst av foto og kilder, tro og tradisjon)
Vurdere (kulturhistorisk betydning/verneverdi)	Punktene 6-8 a) <u>Sammenligne:</u> Forskjeller/likhetstrekk med andre objekter, omfang av gjenstandsgruppen, forhold til tilfang på Digitalt museum <u>Identifisere relasjoner:</u> Beskrive objekter fra samme kontekst, beskrive steder knyttet til bruken av objektet. <u>Vurdere betydning:</u> Historisk, kunstnerisk/estetisk, vitenskapelig, og sosial eller åndelig verdi	Skjema for registrering, verdisetting og verdivektning, del 2 Hva kjennetegner kulturminnet sammenlignet med andre kulturminner? (c) Sjeldenhet og representativitet. Hvilke andre egenskaper kjennetegner kulturminnene? (b) Hvilke verdier kan vi knytte til kulturminnene? Beskriv/konkretiser kunnskapsverdier, opplevelsesverdier, bruksverdier (a)
<u>Tilstandsvurdering</u>	(Forslag nytt punkt – som ikke ligger i noen av vurderingsverktøyene)	
	Sammenfatte analyse av registrerte skader i en vurdering av tålegrense og behov for tiltak. Oppsummere og begrunne overordnet tilstandsgrad (tallfeste og beskrive med ord hvor alvorlig tilstanden er og hva det betyr i forhold til mengden/alvorlighetsgrad av tiltak (hast eller langsiktig)	

Vekte	8b) og deler av 9	Skjema for registrering, verdisetting og verdivekting, del 3			
	Tilskrive verdiene Vekt/betydning ut i fra: proveniens, sjeldenhet/representativitet, tilstand og eventuelle mangler, og tolkningsevne		Lokale verdier – svært store, store, middels små	Evt regional verdi	Evt nasjonal verdi
	Deler av punktet om oppsummering og begrunnelse ser ut til å ha som formål å kunne plassere objektets verdi i en større sammenheng, og bl.a. underbygge verdivurdering med forholdet til andre museale samlinger (se eksempel)	Bidrag til verdenshistorie			
		Unike kilder			
		Viktige historiske faser			
		Offentlig virksomhet/ sentrale aktører			
		Etnisk identitet			
		Sjeldenhet eller historisk representativitet			
		Utviklingsressurser			
		Alder / aut. vern			
Foreslå tiltak (vedlikehold, forvaltning, o.l)	10				
	Hvilke tiltak bør gjennomføres for å konservere, avdekke, e.l?	Ikke med i RA sin metode.			
	Hvordan bør objektet forvaltes?				
Prioritering med begrunnelse	(Begrunnelse: Bruke deler av 9)	(Oppsummere tabell i del 3)			
	Ingen av metodene viderefører verktøyet til prioritering - - dvs prioritering mellom objekter mht tiltak				

Significance og bygninger

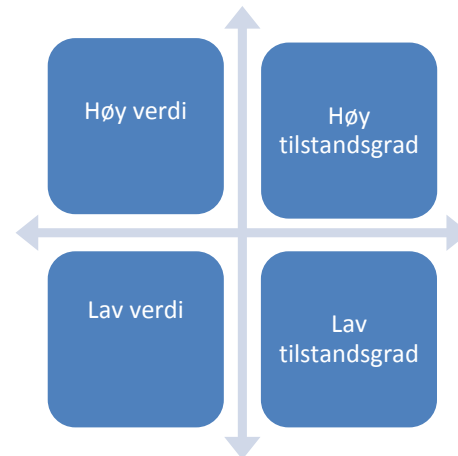
- Significance er generell i formuleringene og kan derfor lett overføres på bygninger (er ikke spesifikt avgrenset til gjenstander).
- Significance er logisk oppbygd med rutiner og spørsmål som leder mot en verdivurdering og vekting.
- Logikken samsvarer i hovedsak med oppbyggingen i RA sin metode
- Men det er behov for å eksemplifisere og konkretisere stegene med formuleringer og spørsmålsstillinger som handler om bygninger (viktig pga bygningens kompleksitet som objekter).
- Den store styrken til metoden er vektleggingen av å vurdere objektet i en samlingskontekst – omkring proveniens, aksjonstidspunkt og som del av samlinga det inngår i, samt i konteksten til DM.
- Og at man vektlegger tolkningsevne, som har betydning for musea sin formidlingsoppgave.

Mulige spørsmål om tolkningsevne og kunnskapsverdi, som eksempel på utdyping av metode

- Hvilke kunnskaper kan bygningen gi oss? Er den godt egnet til å lære oss noe om f.eks teknologihistorie?
- Representerer bygningen sin historie på en særlig tydelig måte?
- Hva forteller bygningen om regionens historie?
- Hvordan ble bygningen brukt, - hva var formålet?

Kobling av tilstandsvurdering og kulturhistorisk vurdering – betydning for prioritering

Hva trenger vi? Hva har vi i eksisterende verktøy, og hva mangler?

- Vi har behov for verktøy til
 - registrering/dokumentasjon (ligger i Primus og er under utvikling)
 - tilstandsregistrering og – vurdering (ligger i bl.a. verktøy utviklet i HFM, basert på bl.a. NS)
 - verdivurdering (Significance og Ras håndbok, men mangler spesifikt for museumsbygninger)
 - FDV-oppfølging (er under utvikling i tilknytning til Primus)
 - prioritering – verktøy mangler, og må ha en forbindelse til/grunnlag i øvrige
- Våre behov for verktøy til dette omhandler også
 - mulighet for effektivt å lage oversikter og rapporter på flere plan
 - hjelpemiddel til planlegging av tiltak, og til å dokumentere utførte tiltak
 - anledning til å sammenstille faktorer for å dokumentere og begrunne prioriteringer
- Altså har vi behov for å koble disse leddene sammen og for informasjonsflyt gjennom flere nivåer og faser.
- Eksisterende verktøy for dokumentasjon og vurdering av bygninger inneholder nesten alt vi trenger, men hvert enkelt tar bare for seg enten én eller flere av leddene.
- Det er høy grad av sammenfall i logikk og bruk av grunnleggende standarder mellom de ulike verktøyene og metodene som finnes, innbyrdes på de enkelte ledd.
- Verktøy for å utarbeide/framstille/begrunne prioriteringer mangler.
- Altså bør vi utvikle en metodisk prosess som kobler de ulike leddene sammen, og kan fint gjøre det basert på eksisterende verktøy og leder opp mot prioriteringer.

Anbefalinger

- Videre arbeid bør derfor handle om å
 - utarbeide et helhetlig verktøy med tilknytning til Primus – Primus som nav (?)
 - herunder å tilpasse eksisterende vurderingsverktøy til vårt opplegg , særlig å spisse spørsmålsstillinger som leder mot «betydningsvurdering» av bygninger på museum
 - bidra til utviklingen av bygningsmodulen og FDV-modulen i Primus
 - bearbeide måter å oppsummere og gradere tilstandsvurderinger på
 - bearbeide metodene for vekting av kulturhistorisk verdi spisset for vår bruk
 - lage metode og oppsett for å koble tilstandsvurdering og verdivurdering
 - utarbeide logisk sammenstilling av faktorer for å utarbeide, dokumentere og begrunne prioriteringer
 - drøfte løsninger for kobling mellom leddene – finnes alle mulighetene i Primus, eller blir Primus kun stedet der resultatet samles og synliggjøres?

Problemstillinger og drøftingspunkter

- **Proessen** – hvem og hvordan?
 - Hvem skal gjøre vurderingene?
 - Hvem skal gjøre prioriteringene, og hvordan bør prosessen legges opp både av hensyn til effektivitet, kvalitet og rettferdighet?
- **Tydighet og bredde:** Sikre at kriteriene er tydelige nok – entydige- og samtidig fanger opp verdimangfoldet i samlingene.
- **Kriterier for vekting** - - utfordrende og viktig pga
 - at de ulike avdelingene i et konsolidert museum har ulike opphav, type oppdrag, tilknytning og karakter.
 - at bygninger krever store ressurser og at vekting virker inn på prioriteringer, som er gjenstand for debatt.
- **Kobling til planarbeid** på ulike nivåer – samlingsforvaltningsplan, budsjett..
- **Implementering** – vurderingene og prioriteringenes betydning på ulike nivå
 - på overordna plan for fordeling av prosjektmidler o.l
 - på avdelingsnivå for daglig FDV-arbeid og intern prioritering
 - i forhold til arbeid med søknader om eksterne midler

Flere momenter for kriterier

- Kunnskap- også verdi for museumsfaglig **kompetansebygging**
- Museas opphav, formål og eiermessige tilknytning - - «**symbolverdi**» er da sentralt
- Hvordan måle representativitet - - har vi den nødvendige kunnskapen? Og skal den måles ut i fra generell kontekst eller det vi vet om det vi har?
- Betydning av tilstand koblet til verdi, samt å fange opp kompleksitet, herunder interiør – hvordan?
- Utfordring å sortere i **typer kriterier** - - for verdivurdering, vekting, drøfting, prioritering..